HebrewBooks.org ©Moznaim Publishers. No commercial use allowed.

נגוקי ממונו. לכתיב[ב] כי תגח שם דמשמע מעלמא: **נגוקי גופו.** דקרי ליה מכעיר: **היכי משכחת לה.** לילו מדם זורק חז והזיק בטומן [ג] לא מיחייב נמחק הא קיימא לן בהמי פירקין (דף כו:) פגע תחת פגע [שמות כב] לחייב את השוגג כמזיד ותוגם כרצון. ליתנח מחריש המי חז לעולם בטומן הוא ונכנס ומזיק ולא שמעתי: **וניחא ליה.** ומשני לה הכי: **ונפלה גדר.** של תלה: **שלח מחמת דליקה.** דמי מחמת דליקה חציו הס: **דלמו לו חציו.** שמשעה שהדליק האש דהיינו זריקת חז לא היה רשאי להזיק בחצר תחת. **אית ליה נמי משום ממונו.** והיכא דליכא למיחייבו משום חציו ואיכא למיחייבו משום הבערה על סם קופו שלא שימר גחלתו לגדור בפניה: **שורו הוא ולא טפח בחפיה.** הרי זה ככותש שורו לדיר ולא נעל בפניו ויצא והזיק: **וכי מחצר דמאן דחיים ליה משום חציו חיים ליה נמי משום ממונו מאי בינייהו.** היכא דנחלת שלו היתה ממי מיכל בין ר' יוחנן דמחייב ליה משום תרתי לר"ל דלא מחייב ליה שלא משום חדא על כרחך היכא דנחלת שלו נמי פליגי דהא ממרן לעיל [כב.] לרבי יוחנן אפי משום חציו שלא בשלמא עד השתא דשמעינן משום חציו דוקא ולאו משום ממונו וכדלמרת ממון חיים ליה משתא הא ליתיה בינייהו היכא דליתיה ממונו וליתיה חציו כי הך דנפלה גדר דכלו לו חליו דלמ"ד משום חציו דוקא פטור אבל השתא דלתרוייהו חייב בינייהו: **נחייבו נד' דברים.** למ"ד משום חציו נמי מחייבינן ליה אם שרף אפי יד אדם חייב בארבעה דבריס נזק ונער ריפוי ושבת אבל נכוסת לא דלמרינן בשילהי פירקין [מ.] אינו חייב על הכוסת עד שיהא מתכוין אבל ד' דבריס חייב דפשיעה היא דהוה ליה לאסוקי אדעתיה שהרוח מוליכתה וכדאמרינן בשילהי פירקין [שם] נפל מן הגג ברוח מצויה חייב בד' דבריס ופטור על הכוסת למ"ד משום ממונו פטור. והוא הדין נמי דאיכא בינייהו כל הני דלעיל [כב.] כלב וגמל דלמ"ד משום חציו חייב דהא ממונו אע"ג דלאו חציו ואיכא אע"ג דלאו ממונו אית ליה ולמאן דלית ליה חציו פטור אע"כ מסכסכת כדלתוקימנא לעיל [שם] והאי דנקט ד' דבריס משום דלפיהו איכא דלהגחלת שלו משמע לו דיש חילוק בדבריהם ועוד דלמתא דשכיח היא. מפי המורה שמעתי [ג] אבל נאמן רחמנא לומר לי: **מאן חייב נעל הכלב.** לחתניתין מהדר דקתני על הגדיש משלם חצי נזק: ה"ג **וליחייב נמי נעל הגחלת.** דהא דין מר ודין מר משום ממונו אית ליה הלכך לר' יוחנן דלמר לעיל [שם] על הגדיש משלם חצי נזק דלרוחות הן לשלם נעל הגחלת אלא אית ליה נמי משום חציו ולא לקיים דלמר על הגדיש כולו הוי פטור לשלם נעל הגחלת כולה וקס"ד [ג] דגחלת [ג] לחד ולחרנה וגדיש לחד: **נשמימר גחלתו.** שנעל לתות ביתו יפה ותוגם הוא: **ואם תאמרו.** מדחייב לנעל כלב לחרנה נזק שלם אלמא לאו שינוי הוא זה שחתר את הלילה: **דשמש לשום חשורות הן אצל כלב.** [ד] ולא תימא משונה הוא ופלוגתא נזקא משלם: **גגדיש דעלמא.** דמשלם [ג] חרנה הא הן הוא ושעינן שדה אחר דניזק וליכא: **שפשוט.** דמדקתני משלם חרנה: **דפי פרפו.** של מזיק המוכלת בחצר הניזק: **טמון באש דפטר רחמנא היכי משכחת לה.** פי' בשלמא למ"ד אפי ממונו אין תימה דפטור טמון ותע"ג דנכנל נזקי ממונו כמו קרן אן ורגל חייב טמון שבממון מצינו חילוקים בקרן אן ורגל להלכותיהן אבל בחדש כמזיק לא חלק הכתוב דכתיב פגע תחת פגע ודרשינן בסוף פירקין (דף כו:) לחייב על השוגג כמזיד ותוגם כרצון לפיכך אין סברא לדרוש אפי משום חציו: **מאי ביניהו.** הוה מצי למימר מיכל ביניהו כל הני דלעיל כלב שנעל מרכה ותחתי תנוחי מצינו חילוקים בגדים דלרבי יוחנן משלם על שאר הגדיש חלי נזק ורע"ל על שאר הגדיש פטור ולרבי יוחנן חילוק לא שייך בגופו של עבד קס ליה דדרכה מיניה וטמון היכא שלא כלו חציו חייב לרבי יוחנן: **ולחייב בעל הגחלת.** פירוש גם בעל הגחלת ולא שיפטר בעל הכלב לגמרי כדפ"ל (דף כג. ד"ה ומ"ל) גבי תנוני לחתי חייב ועוד מי בשלמא שמר גחלתו ומפטר בעל הכלב לחתי שמר (לעיל יט:) מתני' בחייבה חדוי ודבר הוגח בשלמא לימתר ליתי דבר הוגח קלי לחתני' דקתני חדם חייב הקוסר נ"ס ובעל התרנגול פטור כמו הכא לפטור בעל הכלב שלא שמר גחלתו ולחי בשלא שימר גחלתו חייב נמי בעל הכלב ולכך לא מיתוקמא דבר הוגח לחתני' דקתני חדם חייב משמע לחייב הכל הקוסר ובעל התרנגול יש לו להתחייב כמו כן:

וליחייב בעל הגחלת. חתי ליתנח לאו דוקא דהא מיתוקמא לחכלה בגדיש דבעל החרדה שלא כלומר שיפטר בעל הכלב מחלקו של בעל הגחלת ולא יחלש כי חס הרביע ות"ת ולחתי לא פריך וליפטר בעל הכלב מן החרדה [ד] ונראה מכאן לדקדק דיותר יש לחדם ליזהר עלמו שלא יזיק לחריס משלא יזיק שחתוי מן הכלב אע"פ שחין לו רשות ליכנס לביתו כדי שלא יזיק לחריס ולפשר לשמור עלמו כדי שלא יכנוס כלב כדי ליטול חררתו וכן משמע בהמניח (לקמן דף לג.) דשמעתין דקדרין דפרין לי נתקל פושע שני נמי ליחייב חלמא חשיב שני פושע לחייבו בזק שלישי ותינו פושע לענין שיפטר לחשון בזקיו: **בששימר** גחלתו. ות"ת ומה שחירה היא זו כיון שיכול הכלב ליכנס שם בחחילה לשמח ללחות חחורות הן חצל הכלב וי"ל כיון דנטר כדנטרי חינשי לא חטרחוהו רבנן טפי: **בשחתר.** ומש תחמר ולישני כגון דנפלה גודא בלילה וידע בעל הכלב ובעל הגחלת לא ידע ויש לומר לחין זה רגילות דבעל הכלב ידע ובעל הגחלת לא ידע ולקמן גבי עזיז דבשדות רגילות הוא לפעמים: **סתם** דלתות חתורות הן. תימה לשמא משום דהוי חחילתו בפשיעה וסופו בחוסם חחילתו בפשיעה משום פחיחה ויש לומר דש"ב לא מיקייב בחחילה כ"ש רבינא כי היכי דהוה מחחייב בפחיחה שהיה בעל הגחלת מחחייב מחלה חבל חין לחרך דלא חמרינן חחלתו בפשיעה בבחים פחוחים וסופו בחוסם בעטולים כיון דגבי עטולים לא הוי שום פשיעה כדלמרינן בהפרה (לקמן דף נב:) דלא חמרינן מגו דהוי פושע לענין חרש הוי פושע לענין פקח כו' ומגו דהוי פושע לענין גמליס הוי פושע לענין שוורים דלא דמי דהתם ודאי לא חמרינן מגו משום לגבי פקח ולגבי שוורים הניזקין לא בשעי כלל חבל הכא פושע הוא בכלב זה לענין זה הגדיש להיות ניזוק בגחלתו בפשיעה היכא שלא שמר גחלתו לכך יש להחחייב לפילו נזוקין בחוסם למאן דמחייב מחילתו בפשיעה וסופו בחוסם: **תפשוט** דפי פרה בחצר הניזק דמי. תימה לחמאי לא פשיט מחבר בבי דממתי' דתנן השן מועדת לאכול הרעוי לה ומהסיא לחכלה מגידי הרחבה ומתוך החנות ועוד לותם שהיו לחכלה לאכול שנטל חררה לדייק מינה השתא ועוד מאי קאמר מאי בעי ריפתך בפומא דכלבאי כיון שהכלב לקחה ורחה לר"י דמכל הנהו דמתניתין לא מצי למפשט ולא מהסיא דנטל חררה מפוס דס"ד לחס לקחה בהמה פירות בחבר הניזק וחכלה בדשות הרבים ד) [ולו בחבר הניזק] מחייב ס דמחייבינן בלקיחה לחודא וכן בהכרת נוטה לכיון לפשע בלקיחה מה לנו בחכילה והא דממעטינן מחבר דשות הרבים היינו לקיחה וקמבעיא ליה כגון חס הוסיט פירות בפי פרה חס"ו ועכ"ס לחלו בני חשלומין הינהו וכגון שהבהמה לא היתה יכולה ליקח חס לא שהוסיט לה ולי בחבר הניזק דמי חייב בעל הפרה ולי בחבר הניזק דמי חייב ולא פיה ותא דקחמר חפשוט לחו ממתני' חלא מפוגיא דמעמתין לחוקמה חכלה בגדים דבעל החרדה שמע מינה דבעו לקיחה וחכילה בחבר [הניזק] חף על פי שחין טעם בדבר זה מה לורך בחכילה חלא דגזירת הכתוב הוא ותפשוט כשנתן חבר לתוך פיה לחייב בהבחר הניזק דמיק דמי ומאי חמר ליה מאי בעי ריפתך בפומא דכלבאי ה"ג מני ר"ל מאי בעי ריפתך בפומא דכלבאי

נח א מיי' פי"ד מהלכות מזקי ממון הלכה ד טוש"ע ח"מ סי' תיח סעיף יג ועיין במ"מ פי"ד מהלכות מזקי ממון הלכה טו:

נט ב מיי' פי"ד מהל' מזקי ממון הלכה ד סמג עשין מז טוש"ע שם סעיף ו וסעיף יג:

ס ג מיי' שם הלכה טו טוש"ע שם סעיף יז:

סא ד ה ו מיי' פ"ג מ"ב שם הלכה יז יח ועיי' נהשגות ובמ"מ סמג שם טור ש"ע ח"מ סי' שלב:

סב ז טוש"ע ח"מ סי' שלח סעיף ז:

רבינו חננאל

בנזקי ממונו, כי תצא, וסיים בנזקי גופו, המבעיר, לומ' לך אשו משום חציו. **אמר רבא קשיא ליה לר' אמי לר' יוחנן דאמ' אשו משום חציו, טמון באש דפטרי חכמי' שחולקין על ר' יהודה היכי משכחת לה.** ובאנו לומר כגון שהצית אש בחצר ונפל גדר שלא מחמת הדליקה והלכה האש והזיקה בחצר אחרת דכלו חציו בחצר ראשונה, ואלו לא נפלה הגדר לא היתה האש עוברת באותה החצר. והקשי', איהכי אפי' בגלוי פטור הוא דכלו חציו, וכל שכן על הטמון. **ופרקי' מאן דאית ליה משום חציו אית ליה נמי משום ממונו, וכגון שהיה לו לגדרו בפניה שלא תעבור ולא גדר.** ואקשי' וכי מאחר דמן דאית ליה משום חציו אית ליה נמי משום ממונו, בגלוי דכיון דהוה ליה לשמור ולגדור שלא תעבור הדליקה כמו שחיב לשמור בהמתו שלא תצא ותזיק ואם יצאה והזיקה חייב באשו שהוא כממונו. ואמרי' איהכי מאי בינייהו איכא בינייהו, לחייבו בד' דברים, צער ריפוי שבת ובושת. ר' יוחנן דאמר אשו משום חציו אע"ג דאית ליה נמי אשו משום ממונו חייב בד' דברים הללו וכל שכן בנזק. אבל ריש לקיש דאמר אשו משום ממונו אמר לך כשם שאינו חייב בנזקי שורו אלא נזק בלבד כדבעינן למימר לקמן. כך אינו חייב באשו אלא נזק בלבד. **בתר דאקשי' על** ריש לקיש הני כולהו תיובתא, ושנינהו ואוקימ' דר' יוחנן נמי אית ליה משום ממונו, והלכה כר' יוחנן, הדרינן לשמעתין ואמרי', תנינן במתני' על החרדה משלם נזק שלם. מן משלם, בעל הכלב או בעל הגחלת. ופשיט' לן דבעל הכלב מפני שבעל הגחלת שומר גחלתו והכלב חתר והוציאה, ארחיה הוא לחתור ולא שינה כי כן דרכו. ואם לא חתר אלא לא שמר בעל הגחלת כראוי חייב בעל גחלת. ואוקי' דאכלה בגדיש דבעל חדרה.

ב) [שמות כב], ג) ועיין רש"ל, ג) גי' רש"ל דגחלת ותכרכה למד ונגדים למד, ד) [רש"ל],

תורה אור השלם

1. כִּי יַבְעֵר אִישׁ שָׂדֶה אוֹ כֶרֶם וְשִׁלַּח אֶת בְּעִירוֹ וּבִעֵר בִּשְׂדֵה אַחֵר מֵיטַב שָׂדֵהוּ וּמֵיטַב כַּרְמוֹ יְשַׁלֵּם: שמות כב ד

הגהות הב"ח

(א) רש"י ד"ה היכי וכו' והזיק בטומן מי לא מיחייב: (ב) ד"ה ה"ג וכו' וקס"ד דגחלת וחדרה דחד ונגדים דמד: (ג) ד"ה נגדיש וכו' דממי מצלם האי מלריכ שן הוא:

גליון הש"ס

רש"י ד"ה דסתם דלתות בו' ולא תימא משונה. עיין בהכלל"ם בפרקי סי' ג': תום' ד"ה ולחייב בו' **האי לישנא בו' ונראה** מבאן לדקדק. עי' לקמן דף מ ע"ב תד"ה ממתי' פטור: ד"ה **תפשוט** בו' דמחייב' בלקיחה לחודא. עי' לעיל דף כ ע"ב תוספות ד"ה מתנגגל:

הגהות הגר"א

[א] גמ' אלא למאן דמ'. נ"ב הכי"ף ובמ"ס מפרכים אחזל מתי' לשמון כגון שנפלה כו' ומפרכים למיחייב חציו הוא משום ממונו (ועבהגר"ע סי' תי"ח ס"ק ל"ג):

מוסף רש"י

בנזקי ממונו. שהזק ממונו, דכתיב כי תגח, משמע מעלמא, שהדליק בחוך שלו והלכה ולקקה בחוך של חבירו (לקמן ס:). **וסיים בנזקי גופו.** שקרקעו מבעיר בידים (שם). **לומר לך אשו משום חציו.** כוחק מן שמזיק למחוך לחיטו גופיה עביד, הכא נמי חיטו גופיה עביד, ופקא מינה למיימ בחבערה בבית שם בחוך בה חאש (שם).